

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1975

BRNO 1977

Vzhledem ke komplikované stratigrafické situaci nebylo možno jednoznačně interpretovat sled jednotlivých stavebních fází. Dosavadní pozorování snad v budoucnu ověří několik zjišťovacích sond vedených do destrukce a řez valem, který by přinesl další poznatky o konstrukci celého tělesa.

Poznámky:

- 1 L. Hlosák, Historický místopis země Moravskoslezské, Brno 1938, 547 - 548.
R. Hlíkl, Moravská Třebová, 1949, 21.
- 2 A. Hejna, K situační a stavební formaci feudálního sídla v Evropě, Památky archeologické LV1-1965/2, 556 - 578.
J. Unger, Problémy výzkumu opevněných sídel drobných feudálů na Moravě, Archeologické rozhledy XXVIII - 1976/1, 58 - 59.

Rettingsgrabung des feudalen Sitzes in Mor. Třebová - Udánky /Bez. Svítavy/. In Mor. Třebová - Udánky führte das AÚ ČSAV im Jahre 1975 eine Rettungsgrabung eines kleinen frühfeudalen Herrschaftssitzes, der mit Wall und Graben befestigt ist /"Motte"/ durch. Das Objekt erscheint als unregelmässiges Viereck, mit einem 1m hohen und 5m breiten Wall und auf seiner Aussenseite mit einem keilförmig eingetieften Graben /Spitzgraben/ umgeben. Die Innenfläche der "Motte" war bereits früher durch sekundäre Eingriffe ziemlich gestört worden. Die Sonde /25 m lang, 1,5m breit/ durch die Mitte des Objektes in S - N Richtung geführt, erfasste im mittleren Teil der Motte unter einer schwachen Sandschicht, eine Steindestruktion und Überreste eines Gemäuers, vermutlich von einem Verbau mit Gebäuden eines Wohncharakters. Die komplizierte stratigraphische Situation und die markante Brandschicht erlauben auf mehrere Bauphasen zu schliessen, von denen die ältere durch Holzbauten, die jüngere dann durch Bauten aus Stein und Mergel verbunden, repräsentiert war. Der überwiegende Teil des keramischen Materiales fällt nach den bisherigen typologischen Kriterien in das 14. bis 15. Jahrhundert. Eine Ausnahme bilden einige Fragmente, bereits in das 13. Jahrhundert datierbar, unter denen Importe westlicher Provenienz hervortreten. Ferner gewann man eine grosse Menge eiserner Gegenstände, ein Bleibruchstück, zwei tönerner Spinnwirtel usw. Die komplizierte stratigraphische Situation erfordert, dass in der Grabung auch in Zukunft fortgesetzt wird.

TŘETÍ VÝZKUMNÁ SEZONA NA STŘEDOVĚKÉM HRÁDKU "KULATÝ KOPEC" U ŽABČIC

/ okr. Brno - venkov /

Josef Unger, Regionální muzeum, Mikulov

V červenci a srpnu 1975 pokračoval archeologický výzkum na hrádku "Kulatý kopec" odkryvem plošiny na temeni kopečku a řezem, jehož cílem bylo zjistit výšku nasypaného kopečku nad původním terénem a hloubku vnějšího příkopu. Při plošném odkryvu byla prozkoumána celá jihovýchodní polovina plošiny /sonda VI/75, VIII/75/. V sondě VI/75 bylo objeveno pokračování žlábků širokého 0,6 m. Dále bylo zjištěno množství kulových jamek, které se rýsovaly až po skrytce destruktivních a udusaných vrstev. V sondě VIII/75 byl zachycen fragment cihlové skladby, kulové jamky a u okraje plošiny i zemnice zahlabená až do hloubky 1 m oproti dnešnímu povrchu. Kratší strana zemnice měřila 2 m. Délku delší strany se nepodařilo zjistit, protože zemnice zasahovala i mimo zkoumaný prostor. Uprostřed zemnice byla zjištěna zahlabená obdélníková jáma o rozměrech 0,7 x 0,4 m s propálenými stěnami a k ní přiléhající jamka o rozměrech 0,5 x 0,4 m. Jedná se zřejmě o zbytek otopného zařízení. V sondě VIII/75 byla rovněž zachycena jáma hluboká 4 m, která je pozůstatkem výkopu J. A. Edera z roku 1848¹. Vedle četných středověkých střepů byl v jámě nalezen i jeden novověký střep. Sonda VII/75 byla vedena od okraje plošiny na kopečku až k nynějšímu valu ve směru k JV. Sondou bylo zjištěno, že kopeček byl uměle nasypán ze štěrpkopískového materiálu s čůčkami černé humusovité hlíny. V hloubce 3,8 m byla objevena původní úroveň terénu. Místy byla na této úrovni pozorována sotva znatelná popelovitá vrstvička. Nálezů na úrovni původního terénu nebylo. Vnitřní příkop byl sondou VII/75 jen púdorysně zachycen. Ve vzdálenosti 7 m od vnějšího okraje vnitřního příkopu byl zjištěn vnitřní okraj vnějšího příkopu širokého 6 m a hlubokého 3,2 m vůči dnešnímu dnu příkopu. Asi 0,6 m nad dnem příkopu byla zjištěna vrstva mazanice a uhlíků mocná až 0,3 m pocházející z destrukce nějaké stavby stávající pravděpodobně na malém kopečku mezi vnějším a vnitřním příkopem.

Převážnou většinu nálezů tvoří střepy z hrnců, plochých i zvonovitých pokliček, "nálevek", zásobnic, mís, naběraček, trojnožek s vnitřní polevou, pohárků a kahánků. Téměř úplně se dochoval oboustranně žlutozeleně polévaný pohárek. Střepů z nádobkových kachlů bylo nalezeno jen velmi málo. Byl nalezen i další střep z mísy modře malovaný na bílém podkladě a polévaný. Železných předmětů bylo objeveno nemnoho a to ještě většinou silně korodovaných. Nálezy doplňují ojedinělé střepy ze skleněných nádob, cihly, zvířecí kosti, zuhelnatělé obilky a zbytky ztrouchnivělého dřeva. Nálezy lze datovat předběžně do druhé poloviny 13. a do 14. stol.

Poznámky :

1 J. A. Eder, Chronik der Orte Seellowitz und Pohrlitz und ihrer Umgebung, Brno 1859, 210.

Dritte Grabungssaison auf dem mittelalterlichen Hausberg "Kulatý kopec" bei Žabčice /Bez. Brno-venkov/. Die Grabung im Jahre 1975 legte die gesamte südöstliche Hälfte des Plateaus auf dem künstlich aufgeschütteten Hügel frei. Unter den Destruktionsschichten entdeckte man die Fortsetzung der 0,6m breiten Rinne, eine Menge von Pfostengruben und das Fragment einer Ziegelzusammensetzung. Am Rande des Plateaus war eine Erdhütte mit Heizvorrichtung erfasst worden. Auch hat man die Überreste der Grabung von J. A. Eder aus dem Jahre 1828 erfasst. In der vom Rande des Plateaus über beide Gräben geführten Sonde stellte man fest, dass der Hügel aus schotterartigem Material mit Linsen humoser Erde aufgeschüttet worden war. Der äussere Graben war 6m breit und 3,2m entgegen dem heutigen Boden tief. Die Funde an mittelalterlicher Keramik, eisernen Gegenständen, Glas, Ziegeln, Getreidekörnern, Tierknochen und Lehmwurf können in die zweite Hälfte des 13. und in das 14. Jahrhundert datiert werden.

OBJEV HAŤOVÉHO ŘÍČNÍHO PŘECHODU V UNIČOVĚ

/ okr. Olomouc /

Pavel J. Michna, OSSPPOP Olomouc

Při úpravách mostku přes říčku Oskavu na silnici Uničov - Želechovice, byly v hloubce cca 150 - 200 cm objeveny mohutné dřevěné trámece, kladené ve směru říčního toku. Dělníci oznámili nález až po dokončení terénních prací, takže nebylo možno situaci přiměřeně dokumentovat. Kmeny lze snad interpretovat jako pozůstatek středověké hatěné cesty v inundačním úseku říčky Oskavy nedaleko Uničova.

Entdeckung eines Faschinenflussüberganges in Uničov /Bez. Olomouc/. Bei Herrichtungen der Brücke auf der Strasse Uničov-Želechovice entdeckte man Überreste eines mittelalterlichen Faschinenweges aus mächtigen Holzstämmen über den Fluss Oskava errichtet.

FUND DER MITTELALTERLICHEN KERAMIK IN UHERČICE

/ Bez. Břeclav /

Josef Ungler, Regionální muzeum, Mikulov

Beim Bau eines neuen Gebäudes des Ortsnationalausschusses wurden mittelalterliche Schichten gestört, aus denen Scherben der Keramik und ein ganzer Becher stammen, dessen Rand durch drei Ausgüsse gestört ist.

KOSTRY ZE ZÁCHRANNÉ AKCE VE SLAVKOVĚ

/ okr. Vyškov /

Milan Stloukal, Národní muzeum, Praha

/ Tab. 33 /

V lednu 1974 byly při výkopu kanalizace na staveništi ve Slavkově narušeny kostrové hroby. V. Čech, J. Jaroš, Z. Kmuníčková a D. Šaurová vyzvedli postupně pozůstatky z deseti náleзовých celků. O celé záchranné akci podal stručnou zprávu J. Jaroš v Přehledu výzkumu 1973 /str. 103 - 104/, kde také uvedl čtyři v úvahu přicházející možnosti interpretace tohoto pohřebiště : 1. je to starý židovský hřbitov, 2. pohřebiště Habánů, 3. pohřebiště jedinců mimo společnost, kteří nesměli být pohřbeni uvnitř obvodu starých městských hradeb, 4. pravěké hroby. Z textu J. Jaroše vyplývá, že za nejpravděpodobnější považuje první možnost, naopak fakt, že veškeré nálezy byly bez "jakýchkoli stop milodarů, přídavků či jiného materiálu", činí 1. a 4. možnost svrchovaně nepravděpodobnou. Autor projevuje naději, že o nálezech více řekne antropologický rozbor ; není však v možnostech antropologa rozhodnout mezi Jarošovou 2. a 3. možností, a to tím spíše, že v obou případech by mohlo jít o pozůstatky téhož datování. Omezíme

P Ř E H L E D V Ý Z K U M Ů 1 9 7 5

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : Doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : nádobka z velatického žárového hrobu ze Šlapanic
Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejně